

บทที่ 4

วิเคราะห์ปัญหาการบังคับโทษปรับในคดีอาญาตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 29/1: ศึกษากรณีคดีที่ศาลมีคำพิพากษาลงโทษจำคุกไม่เกินสามปีและปรับ

โทษทางอาญาเป็นมาตรการทางกฎหมายประการหนึ่งที่ใช้ลงโทษบุคคลที่กระทำความผิดตามกฎหมายอาญา โทษทางอาญาของประเทศไทยแบ่งออกเป็น 5 สถาน คือ ประหารชีวิต จำคุก กักขัง ริบทรัพย์สิน และปรับ ซึ่งการจะนำโทษสถานใดมาปรับใช้แก่บุคคลได้นั้น ต่อเมื่อมีการกระทำความผิด และการกระทำที่จะเป็นความผิดนั้นต้องมีกฎหมายบัญญัติไว้ว่าเป็นความผิดและต้องมิบทกำหนดโทษไว้ด้วย และนอกจากนี้ในกรณีที่กฎหมายได้กำหนดอัตราโทษของการกระทำความผิดสถานใดไว้มากกว่าหนึ่งสถาน การจะพิจารณาว่าผู้กระทำความผิดสมควรต้องรับโทษสถานใดก็ต้องพิจารณาถึงความรุนแรงและผลกระทบของการกระทำความผิดทางอาญานั้นๆ ด้วย โดยมีวัตถุประสงค์ของการลงโทษแต่ละสถานที่แตกต่างกันออกไป กล่าวคือ 1) การลงโทษเพื่อแก้แค้นทดแทน เพื่อให้สาสมกับความผิดที่ผู้กระทำความผิดได้กระทำลงไป 2) การลงโทษเพื่อข่มขู่ยับยั้ง เป็นการลงโทษเพื่อข่มขู่ยับยั้งตัวผู้กระทำความผิดที่ได้รับโทษให้เกิดความเกรงกลัวจนไม่กล้าที่จะกระทำความผิดอีกและเพื่อยับยั้งบุคคลอื่นมิให้กระทำความผิด เนื่องจากได้เห็นผลร้ายของการกระทำความผิดและการได้รับโทษนั้น และ 3) การลงโทษเพื่อแก้ไขฟื้นฟู เป็นการลงโทษเพื่อตัดเตือนให้ผู้กระทำความผิดได้แก้ไขฟื้นฟูกลับตัวเป็นคนดี และเพื่อมิให้ผู้กระทำความผิดกลับมากระทำความผิดซ้ำ รวมทั้งยังเป็นการช่วยให้ผู้กระทำความผิดสามารถกลับคืนสู่สังคมได้ตามปกติ ซึ่งการจะนำหลักการลงโทษทางอาญากรณีใดมาลงโทษผู้กระทำความผิดก็ย่อมต้องเป็นไปตามพฤติการณ์แห่งการกระทำความผิดที่ได้ก่อขึ้นด้วย

โทษปรับ เป็นโทษทางอาญาประเภทหนึ่งที่ได้ถือว่าเป็นโทษสถานเบาที่นำมาใช้ควบคู่กับโทษสถานอื่น ซึ่งการจะนำโทษปรับมาใช้เพียงสถานเดียวนั้นต้องเป็นการนำมาใช้กับการกระทำความผิดที่ไม่รุนแรงและไม่มีผลจากการกระทำที่ก่อให้เกิดความเสียหายแก่บุคคลอื่นมากนัก โดยโทษปรับเป็นโทษที่บังคับเอาจากผู้กระทำความผิดเป็นจำนวนเงิน ซึ่งเมื่อมีการลงโทษปรับแก่ผู้กระทำความผิดแล้ว หากผู้กระทำความผิดไม่สามารถชำระค่าปรับได้ จะต้องนำมาตรการใดมาปรับใช้เพื่อให้เกิดความเหมาะสมและเป็นไปตามเจตนารมณ์ของกฎหมาย ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจในการศึกษาถึงปัญหาการบังคับโทษปรับในคดีอาญาตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา

29/1: ศึกษากรณีคดีที่ศาลมีคำพิพากษาลงโทษจำคุกไม่เกินสามปีและปรับ โดยแบ่งประเด็นการวิเคราะห์และพิจารณาออกได้ดังต่อไปนี้

4.1 ปัญหาในการกำหนดอัตราโทษปรับที่มีอัตราค่าปรับแบบตายตัว

โทษปรับเป็นโทษทางอาญาสถานหนึ่งที่ตั้งว่าเป็นโทษสถานเบาที่นำมาบังคับใช้กับการกระทำความผิดเล็กน้อยที่ไม่รุนแรงและส่งผลกระทบต่อสังคมมากนัก โดยโทษปรับเป็นมาตรการลงโทษที่ได้รับการยอมรับและถูกนำมาใช้เป็นบทลงโทษทางอาญาในหลายๆ ประเทศทั่วโลก ซึ่งโทษปรับมีแนวคิดมาจากทฤษฎีการลงโทษเพื่อฟื้นฟูแก้ไข เพื่อมุ่งที่จะดำเนินการศึกษาพร้อมทั้งทำความเข้าใจถึงต้นเหตุของการกระทำชั่วร้าย ซึ่งมุ่งหมายยังตัวผู้ซึ่งได้กระทำความชั่วร้ายและบรรยากาศโดยรอบของผู้กระทำความชั่วร้ายนั้น เพื่อที่จะแก้ไขผู้กระทำชั่วนั้นให้กลับคืนสู่สังคม อันเป็นการช่วยให้ผู้กระทำชั่วสามารถที่จะใช้ชีวิตร่วมกับผู้อื่นได้ปกติ และสังคมเกิดความสงบสุข อีกทั้งเป็นการลดการลงโทษทางอาญาแก่ผู้กระทำชั่วลง หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งได้ว่า โทษปรับที่จะลงแก่ผู้กระทำชั่วนั้นเป็นการลงโทษสำหรับความผิดสถานเบา เพื่อเป็นการตัดเตือนผู้กระทำความผิดมิให้กลับมาก่อทำความผิดอีก

ในประมวลกฎหมายอาญาของประเทศไทยก็ได้มีการบัญญัติโทษปรับไว้ในมาตรา 18 ซึ่งถือเป็นโทษสถานเบาสำหรับการกระทำความผิดทางอาญา แต่ทั้งนี้ การบังคับใช้โทษปรับตามกฎหมายในกระบวนการยุติธรรมของประเทศไทยนั้นมิได้มีผลเป็นมาตรการทางเลือกเพื่อทดแทนการใช้โทษจำคุก แต่อย่างใด ทั้งนี้โทษปรับกลับมีบทบาทเป็นมาตรการเพื่อมาใช้เสริมการลงโทษหรือใช้ควบคู่กับโทษจำคุก โดยมีแนวคิดที่ว่าโทษปรับเป็นโทษสถานเบาและหากใช้โทษปรับสถานเดียวก็จะไม่มีประสิทธิภาพอย่างเพียงพอในการป้องกันหรือยังยั้งการกระทำความผิด ซึ่งจะเห็นได้จากประมวลกฎหมายอาญาของประเทศไทยที่ได้บัญญัติอัตราโทษสำหรับผู้กระทำความผิดในลักษณะ 12 ความผิดเกี่ยวกับทรัพย์ หมวด 1 ความผิดฐานลักทรัพย์และวิ่งราวทรัพย์¹ และ หมวด 2 ความผิดฐานกรรโชกรีดเอาทรัพย์ ชิงทรัพย์และปล้นทรัพย์² โดยกฎหมายได้บัญญัติถึงอัตราโทษของการกระทำความผิดในหมวดดังกล่าวสำหรับผู้กระทำความผิดต้องระวางโทษจำคุกและปรับ เป็นต้น จะเห็นได้ว่า การบังคับใช้โทษปรับในประมวลกฎหมายอาญาดังกล่าวมิใช่การนำโทษปรับมาใช้อย่างเป็นทางการแต่เป็นการนำโทษปรับมาใช้ควบคู่กับโทษจำคุก ซึ่งแม้ว่าในประมวลกฎหมายอาญาของประเทศไทยในภาค 3 หลัโทษนั้นจะมีบางมาตราที่ได้กำหนดโทษปรับไว้อย่าง

¹ ประมวลกฎหมายอาญา. มาตรา 334, 335, 335 ทวิ, 336, 336 ทวิ.

² ประมวลกฎหมายอาญา. มาตรา 337, 338, 339, 339 ทวิ, 340, 340 ทวิ, 340 ตริ.

อย่างเดียวกันแต่ก็เป็นส่วนน้อยเท่านั้นเมื่อเทียบกับบทบัญญัติของประมวลกฎหมายอาญาที่ใช้ทั้งโทษจำคุกและโทษปรับควบคู่กัน

การกำหนดโทษปรับตามประมวลกฎหมายอาญาของประเทศไทยนั้นเป็นการกำหนดโทษปรับตามจำนวนที่กฎหมายกำหนดหรือเป็นการกำหนดโทษปรับแบบตายตัว ซึ่งระบบดังกล่าวได้ให้อำนาจศาลในการใช้ดุลพินิจกำหนดช่วงของค่าปรับ กล่าวคือ ศาลจะปรับได้ไม่ต่ำกว่าที่กฎหมายกำหนดและจะต้องไม่เกินอัตราที่กฎหมายกำหนดด้วยเช่นกัน และศาลจะต้องกำหนดอัตราค่าปรับให้เหมาะสมและได้สัดส่วนกับผู้กระทำความผิดแต่ละราย โดยศาลจะต้องพิจารณาถึงฐานะทางเศรษฐกิจของผู้กระทำความผิดตลอดจนความเป็นอยู่มาประกอบในการกำหนดโทษปรับ รวมทั้งศาลต้องพิจารณาการกำหนดโทษปรับภายใต้หลักการลงโทษปรับ ดังนี้

1) หลักความยุติธรรม ศาลจะลงโทษให้หนักไปกว่าโทษที่ใช้ในขณะกระทำความผิดหาได้ไม่ โทษปรับจะต้องบังคับใช้แก่ผู้กระทำความผิด เพื่อให้เกิดความยุติธรรมแก่ผู้เสียหายและผู้กระทำความผิด ดังนั้น ในการลงโทษผู้กระทำความผิดกฎหมายจึงต้องคำนึงถึงหลักความยุติธรรมไม่ว่าจะเป็นความยุติธรรมต่อผู้เสียหายหรือผู้กระทำความผิดก็ตาม

2) หลักมนุษยธรรม แม้ว่าโทษปรับจะไม่ใช้โทษที่บังคับเอากับชีวิตอันจะมีลักษณะการลงโทษที่เป็นการทารุณโหดร้ายก็ตาม แต่หากการกำหนดโทษปรับให้สูงเกินสมควรหรือเกินกว่าความร้ายแรงของความผิด ก็ย่อมเป็นการลงโทษที่ขัดต่อหลักมนุษยธรรมด้วยเช่นกัน

3) หลักความแน่นอนแต่ยืดหยุ่นของโทษ ความแน่ชัดที่นำไปสู่หลักเกณฑ์ที่ตายตัวซึ่งหลักความแน่นอน และหลักความยืดหยุ่นหรือผ่อนปรนทั้งสองหลักนี้สามารถใช้ควบคู่กันได้ เพราะความแน่นอนของโทษนั้นก็คือ ความชัดเจน กล่าวคือ เมื่อบุคคลใดกระทำความผิดก็ควรจะได้รับรู้ว่าตนจะต้องได้รับโทษอย่างไร ประมวลกฎหมายอาญาของนานาประเทศจะบัญญัติไว้อย่างชัดเจนแต่ก็ไม่ได้หมายความว่าทุกคนที่กระทำความผิดอย่างเดียวกัน จะต้องรับโทษเท่ากัน แต่หมายความว่าทุกคนที่กระทำความผิดอย่างเดียวกันนั้นจะต้องรับโทษภายในกรอบหรือระหว่างโทษในกฎหมายเหมือนกันไม่มากกว่าและ/หรือไม่น้อยกว่าไปกว่ากัน ส่วนบุคคลใดจะรับโทษจำคุกหรือโทษปรับมากน้อยเท่าใดภายในกรอบหรือระหว่างโทษนั้นก็ย่อมขึ้นอยู่กับปัจจัย อื่นหลาย ๆ ประการ ซึ่งการคำนึงถึงปัจจัยต่าง ๆ เหล่านี้เองที่เรียกว่า ความยืดหยุ่น เช่น ในการลงโทษผู้กระทำความผิดที่กระทำความผิดโดยอุปนิสัยที่มีมาแต่กำเนิดกับผู้ที่ไม่เคยกระทำความผิดมาก่อนเลย ก็อาจได้รับการลงโทษไม่เหมือนกันได้ แม้ว่าจะกระทำความผิดอย่างเดียวกันก็ตาม

4) หลักการกำหนดโทษให้สาสมกับผู้กระทำความผิด การใช้ดุลพินิจในการลงโทษผู้กระทำความผิดให้มีความเหมาะสมกับความผิดที่ผู้กระทำความผิดได้ก่อขึ้นนั้น

ซึ่งไม่ว่าจะเป็นการลงโทษสถานใดก็ตาม ศาลจะต้องอาศัยปัจจัยต่างๆ มาเพื่อประกอบการใช้ดุลพินิจ ทั้งนี้ เพื่อให้เกิดความยุติธรรมทั้งผู้เสียหายและผู้กระทำความผิด เช่น ในข้อหาฐานลักทรัพย์ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 334 ได้กำหนดหลักเกณฑ์ว่า บุคคลใดเอาทรัพย์ของบุคคลอื่น หรือเป็นกรณีที่บุคคลอื่นเป็นเจ้าของรวมอยู่ด้วยไปโดยทุจริต ผู้กระทำความผิดนั้นต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 3 ปี และปรับไม่เกิน 60,000 บาท ยกตัวอย่างคดีเช่น

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 413/2552 จำเลยยังมีได้พาเตอบไฟฟ้าของผู้เสียหาย 1 เครื่อง ราคา 2,690 บาท ออกไปพ้นนอกห้างสรรพสินค้าของผู้เสียหาย แต่ก็ได้เคลื่อนย้ายเตอบไฟฟ้าออกจากจุดที่ผู้เสียหายเก็บหรือวางทรัพย์นั้นไว้ ทั้งยังผ่านจุดที่ลูกค้าจะต้องชำระค่าสินค้าแก่พนักงานเก็บเงินไปแล้ว จึงถือได้ว่าจำเลยพาทรัพย์ของผู้เสียหายเคลื่อนที่ไปแล้วโดยมีเจตนาทุจริต การกระทำของจำเลยจึงเป็นความผิดสำเร็จ ซึ่งคดีนี้ศาลฎีกาพิพากษาว่าจำเลยมีความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 335 (11) วรรคแรก จำคุก 8 เดือน โดยให้ปรับจำเลย 3,000 บาท อีกสถานหนึ่ง และให้รอการลงโทษจำคุกไว้มีกำหนด 2 ปี ไม่ชำระค่าปรับให้จัดการตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 29, 30³

คดีอาญาของศาลแขวงพระนครเหนือ หมายเลขดำที่ ว.1010/2553 ระหว่าง พนักงานอัยการฝ่ายคดีพิเศษศาลแขวง 1 เป็น โจทก์ฟ้อง ม. จำเลยได้ลักทรัพย์ ผ้าอ้อมเด็ก ชุดนอนสตรี กางเกงชั้นใน เสื้อชั้นใน เสื้อสายเดี่ยว กางเกงขาสั้น และกระติกน้ำเด็ก รวมมูลค่า 1,951 บาท จากห้างสรรพสินค้า ท.จำเลยให้การรับสารภาพ ศาลจึงได้มีคำพิพากษาว่า จำเลยกระทำผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 334 ฐานลักทรัพย์ ลงโทษจำคุกเป็นเวลา 2 เดือน ปรับ 4,000 บาท จำเลยให้การรับสารภาพลดโทษให้กึ่งหนึ่ง เหลือจำคุกเป็นเวลา 1 เดือน ปรับ 2,000 บาท โทษจำคุกให้รอการลงโทษ 2 ปี⁴

จากกรณีในความผิดฐานลักทรัพย์ที่ยกมาข้างต้นและบทบัญญัติความผิดฐานลักทรัพย์นั้น เป็นบทบัญญัติที่กฎหมายมิได้กำหนดอัตราค่าปรับขั้นต่ำไว้ การกำหนดอัตราค่าปรับตามมาตราดังกล่าวแก่ผู้กระทำความผิดศาลสามารถใช้ดุลพินิจในการกำหนดค่าปรับได้โดยไม่มีอัตราขั้นต่ำ โดยพิจารณาจากสภาพฐานะของผู้กระทำความผิดและผลกระทบจากการกระทำความผิด รวมถึงหลักการลงโทษปรับ แต่วิธีการลงโทษปรับดังกล่าวนี้ไม่ใช่การลงโทษปรับแบบตามวันและรายได้ กล่าวคือ เมื่อเจตนารมณ์ของการลงโทษปรับ คือ มุ่งเอาต่อทรัพย์ของผู้กระทำความผิดในลักษณะของทฤษฎีการลงโทษแบบแก้ไขฟื้นฟูเพื่อให้ผู้กระทำความผิดสำนึกตนและไม่กระทำ

³ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 413/2552.

⁴ ทีมข่าวอาชญากรรม MGR ONLINE. (2566). *ศาลปรานี! ถูก 1 เดือนรอลงอาญาแม่อุ้มลูกน้อยลักผ้าอ้อมโลตัส*. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: <https://mgronline.com/crime/detail/9530000013588>. [2566, 1 มิถุนายน].

ความผิดอีก แต่เมื่อพิจารณาถึงหลักเกณฑ์การลงโทษปรับของประเทศไทยที่มีลักษณะแบบตายตัว แล้วการลงโทษดังกล่าวเมื่อเอามาบังคับใช้กับผู้กระทำความผิดที่มีฐานะทางเศรษฐกิจต่ำหรือยากจน แม้จะกำหนดโทษปรับในอัตราค่าที่สุทธก็ย่อมสามารถนำมาบังคับใช้ได้โดยมีประสิทธิภาพ และเป็นไปตามเจตนารมณ์ของกฎหมาย แต่หากนำโทษปรับดังกล่าวมาปรับใช้กับผู้กระทำความผิดที่มีฐานะทางเศรษฐกิจดีแล้วแม้จะกำหนดอัตราค่าปรับเป็นจำนวนสูงสุดตามที่กฎหมายกำหนด จำนวนค่าปรับตามบทบัญญัติของกฎหมายดังกล่าวย่อมไม่อาจทำให้ผู้กระทำความผิดหลบจำ หรือสำนึกในการกระทำความผิดของตนได้ ทำให้การบังคับใช้โทษปรับในกรณีดังกล่าวนี้ยังไม่มีประสิทธิภาพและยังไม่เป็นไปตามเจตนารมณ์ของกฎหมายอย่างแท้จริง

นอกจากนี้ หลักเกณฑ์การลงโทษปรับตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 28 บัญญัติว่า “ผู้ใดต้องโทษปรับ ผู้นั้นจะต้องชำระเงินตามจำนวนที่กำหนดไว้ในคำพิพากษาต่อศาล”

มาตรา 29 วรรคแรก บัญญัติว่า “ผู้ใดต้องโทษปรับและไม่ชำระค่าปรับภายในสามสิบวัน นับแต่วันที่ศาลพิพากษา ผู้นั้นจะต้องถูกยึดทรัพย์สินหรืออายัดสิทธิเรียกร้องในทรัพย์สินเพื่อใช้ค่าปรับหรือมิฉะนั้นจะต้องถูกกักขังแทนค่าปรับ แต่ถ้าศาลเห็นเหตุอันควรสงสัยว่าผู้นั้นจะหลีกเลี่ยงไม่ชำระค่าปรับ ศาลจะสั่งเรียกประกันหรือจะสั่งให้กักขังผู้นั้นแทนค่าปรับไปพลางก่อนก็ได้...”

มาตรา 29/1 บัญญัติว่า “ในกรณีที่ผู้ต้องโทษปรับไม่ชำระค่าปรับภายในกำหนดเวลาตาม มาตรา 29 วรรคหนึ่ง ให้ศาลมีอำนาจออกหมายบังคับคดีเพื่อยึดทรัพย์สินหรืออายัดสิทธิเรียกร้องในทรัพย์สินของผู้นั้นเพื่อใช้ค่าปรับ

การบังคับคดีตามวรรคหนึ่ง ให้นำประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาใช้บังคับโดยอนุโลม โดยให้เจ้าพนักงานศาลที่ได้รับแต่งตั้งและพนักงานอัยการเป็นผู้มีอำนาจหน้าที่ในการดำเนินการบังคับคดีและให้เจ้าพนักงานบังคับคดีมีอำนาจหน้าที่ยึดทรัพย์สินหรืออายัดสิทธิเรียกร้องในทรัพย์สินของผู้ต้องโทษปรับและขายทอดตลาดตามที่ได้รับแจ้งจากศาลหรือพนักงานอัยการ ทั้งนี้ มิให้หน่วยงานของรัฐเรียกค่าฤชาธรรมเนียมหรือค่าใช้จ่ายจากผู้ดำเนินการบังคับคดี

การตรวจสอบหาทรัพย์สินของผู้ต้องโทษปรับโดยพนักงานอัยการเพื่อการบังคับคดีตามวรรคสอง ให้ปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่กำหนดในข้อบังคับของอัยการสูงสุด

บทบัญญัติมาตรานี้ไม่กระทบต่อการที่ศาลจะมีคำสั่งตามมาตรา 29 วรรคหนึ่ง”

จากบทบัญญัติเกี่ยวกับการบังคับใช้โทษปรับตามประมวลกฎหมายอาญาข้างต้นดังกล่าว จะเห็นได้ว่า การกำหนดโทษปรับของประเทศไทยเป็นการกำหนดโทษปรับที่มีลักษณะตายตัว โดยให้ดุลพินิจศาลสามารถกำหนดอัตราโทษปรับ ไม่ต่ำหรือไม่สูงกว่าที่กฎหมายบัญญัติไว้ การกำหนดโทษปรับที่ไม่สอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจและสังคม โดยไม่คำนึงถึงความสามารถในการชำระ

ค่าปรับของผู้กระทำความผิด ส่งผลให้ผู้กระทำความผิดที่ต้องโทษปรับนั้นไม่สามารถชำระค่าปรับได้ และหากผู้กระทำความผิดไม่สามารถชำระค่าปรับได้นั้น ซึ่งเมื่อศาลมีคำสั่งหรือคำพิพากษาให้ผู้กระทำความผิดชำระค่าปรับไม่ว่าจำนวนเท่าใดก็ตามผู้กระทำความผิดต้องชำระค่าปรับนั้นภายในสามสิบวันนับแต่ที่ศาลได้มีคำสั่งหรือคำพิพากษา โดยหากผู้กระทำความผิดไม่ปฏิบัติตามคำสั่งหรือคำพิพากษาดังกล่าวประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 29 วรรคแรก บัญญัติให้ศาลมีอำนาจในการออกหมายบังคับคดีเพื่อยึดทรัพย์สินหรืออายัดสิทธิเรียกร้องในทรัพย์สินของผู้นั้นเพื่อใช้ค่าปรับ โดยหากผู้กระทำความผิดไม่มีทรัพย์สินที่อาจถูกยึดหรืออายัดเพื่อชำระค่าปรับได้ก็อาจต้องถูกกักขังแทนค่าปรับได้ โดยประมวลกฎหมายอาญาได้กำหนดหลักเกณฑ์การกักขังแทนค่าปรับว่าในการกักขังแทนค่าปรับ ให้ถืออัตราห้าร้อยบาทต่อหนึ่งวัน และไม่ว่ากรณีจะเป็นความผิดกระทงเดียวหรือหลายกระทง ห้ามกักขังเกินกำหนดหนึ่งปี เว้นแต่ศาลได้มีคำพิพากษาให้ปรับตั้งแต่สองแสนบาทขึ้นไป ศาลจะสั่งให้กักขังแทนค่าปรับเป็นระยะเวลาเกินกว่าหนึ่งปีแต่ไม่เกินสองปีก็ได้⁵ ซึ่งจะเห็นได้ว่า โทษปรับนั้นเป็นโทษที่มุ่งเอาต่อทรัพย์สินของผู้กระทำความผิดเป็นหลัก ซึ่งโทษปรับถือเป็นโทษสถานเบา การที่กฎหมายได้บัญญัติถึงวิธีการให้กักขังอันเป็นโทษที่กระทบต่อเสรีภาพในชีวิตและร่างกายของผู้กระทำความผิดโดยตรงแทนค่าปรับนั้นย่อมไม่เกินไปตามเจตนารมณ์ของการใช้โทษปรับที่มุ่งต่อทรัพย์สินของผู้กระทำความผิดเป็นหลัก อีกทั้งการที่กฎหมายให้ถือว่าการกักขังให้คิดแทนค่าปรับได้วันละห้าร้อยบาทตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 30 ก็ยังไม่มีความเหมาะสมกับสภาพเศรษฐกิจในปัจจุบันอีกด้วย

นอกจากนี้ แม้ว่าประมวลกฎหมายอาญาจะได้มีบทบัญญัติเพื่อแก้ปัญหาดังกล่าว โดยได้กำหนดหลักเกณฑ์และเงื่อนไขให้แก่ผู้กระทำความผิดที่ไม่ยินยอมให้กักขังแทนค่าปรับนั้น โดยได้กำหนดหลักการและเงื่อนไขใน มาตรา 30/1 บัญญัติว่า “ในกรณีที่ศาลพิพากษาปรับ ผู้ต้องโทษปรับ ซึ่งมีเงินติดบุคคลและไม่มีเงินชำระค่าปรับอาจยื่นคำร้องต่อศาลชั้นต้นที่พิพากษาคดีเพื่อขอทำงานบริการสังคมหรือทำงานสาธารณประโยชน์แทนค่าปรับ หรือถ้าความปรากฏแก่ศาลในขณะที่พิพากษาคดีว่าผู้ต้องโทษปรับรายใดอยู่ในเกณฑ์ที่จะทำงานบริการสังคมหรือทำงานสาธารณประโยชน์ตามมาตรานี้ได้ และถ้าผู้ต้องโทษปรับยินยอม ศาลจะมีคำสั่งให้ผู้นั้นทำงานบริการสังคมหรือทำงานสาธารณประโยชน์แทนค่าปรับก็ได้”

การพิจารณาคำร้องตามวรรคแรก เมื่อศาลได้พิจารณาถึงฐานะการเงิน ประวัติและสภาพความผิดของผู้ต้องโทษปรับแล้ว เห็นเป็นการสมควร ศาลจะมีคำสั่งให้ผู้นั้นทำงานบริการสังคมหรือทำงานสาธารณประโยชน์แทนค่าปรับก็ได้ ทั้งนี้ ภายใต้การดูแลของพนักงานคุมประพฤติ

⁵ ประมวลกฎหมายอาญา. มาตรา 30.

เจ้าหน้าที่ของรัฐ หน่วยงานของรัฐ หรือองค์การซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อการบริการ สังคม การกุศล สาธารณะหรือสาธารณประโยชน์ที่ยินยอมรับดูแล

กรณีศาลมีคำสั่งให้ผู้ต้องโทษปรับทำงานบริการสังคมหรือทำงานสาธารณประโยชน์ แทนค่าปรับ ให้ศาลกำหนดลักษณะหรือประเภทของงาน ผู้ดูแลการทำงาน วันเริ่มทำงาน ระยะเวลาทำงาน และจำนวนชั่วโมงที่ถือเป็นการทำงานหนึ่งวัน ทั้งนี้ โดยคำนึงถึงเพศ อายุ ประวัติ การนับถือศาสนา ความประพฤติ สถิติปัญญา การศึกษาอบรม สุขภาพ ภาวะแห่งจิต นิสัย อาชีพ สิ่งแวดล้อม หรือสภาพความคิดของผู้ต้องโทษปรับประกอบด้วย และศาลจะกำหนดเงื่อนไขอย่างหนึ่งอย่างใด ให้ผู้ต้องโทษปรับปฏิบัติเพื่อแก้ไขฟื้นฟูหรือป้องกันมิให้ผู้นั้นกระทำความผิดซ้ำอีกก็ได้

ถ้าภายหลังความปรากฏแก่ศาลว่าพฤติการณ์เกี่ยวกับการทำงานบริการสังคมหรือทำงานสาธารณประโยชน์ของผู้ต้องโทษปรับได้เปลี่ยนแปลงไป ศาลอาจแก้ไขเปลี่ยนแปลงคำสั่งที่กำหนดไว้ได้นั้นก็ได้ตามที่เห็นสมควร

ในการกำหนดระยะเวลาทำงานแทนค่าปรับตามวรรคสามให้นำบทบัญญัติมาตรา 30 มาใช้บังคับโดยอนุโลม และในกรณีที่ศาลมิได้กำหนดให้ผู้ต้องโทษปรับทำงานติดต่อกันไป การทำงานดังกล่าวต้องอยู่ภายในกำหนดระยะเวลาสองปีนับแต่วันเริ่มทำงานตามที่ศาลกำหนด

เพื่อประโยชน์ในการกำหนดจำนวนชั่วโมงทำงานตามวรรคสาม ให้ประธานศาลฎีกามีอำนาจออกระเบียบราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรมกำหนดจำนวนชั่วโมงที่ถือเป็นการทำงานหนึ่งวัน สำหรับงานบริการสังคมหรืองานสาธารณประโยชน์แต่ละประเภทได้ตามที่เห็นสมควร”

แต่บทบัญญัติของประมวลกฎหมายอาญามาตรา 30/1 ซึ่งเป็นบทบัญญัติให้ทางเลือกแก่ผู้กระทำความผิดที่ไม่มีความสามารถในการชำระค่าปรับตามคำสั่งหรือคำพิพากษาของศาล ไม่มีทรัพย์สินใดให้ยึดหรืออายัด และไม่ประสงค์ที่จะรับโทษกักขังแทนค่าปรับให้สามารถยื่นคำร้องขอต่อศาลเพื่อทำงานบริการสังคมหรือทำงานสาธารณประโยชน์แทนค่าปรับ แต่การทำงานบริการสังคมหรือประโยชน์สาธารณะก็ยังคงเป็นการกระทำที่มิได้มุ่งโดยตรงต่อทรัพย์สินของผู้กระทำความผิดตามเจตนารมณ์ของการลงโทษปรับตามกฎหมายแต่อย่างใด

จากปัญหาและความเหมาะสมของการกำหนดโทษปรับแบบตายตัวของประเทศไทยและวิธีการแทนค่าปรับดังกล่าวที่ขัดต่อเจตนารมณ์ของการลงโทษปรับ ทำให้แนวคิดเกี่ยวกับการกำหนดโทษปรับแบบระบบค่าปรับรายวัน (Day Fine System) ได้รับความสนใจในการแก้ปัญหาดังกล่าว เพื่อให้โทษปรับถูกบังคับใช้ให้สอดคล้องกับเจตนารมณ์ที่แท้จริง แนวคิดเกี่ยวกับระบบค่าปรับรายวัน (Day Fine System) ถูกนำมาใช้เนื่องจากปัญหาความไม่เสมอภาคของระบบค่าปรับแบบคงที่หรือแบบตายตัว ที่ทำให้การลงโทษปรับขาดประสิทธิภาพในการยับยั้งป้องปรามการกระทำความผิด โดยเฉพาะกับผู้ที่มีสถานะทางเศรษฐกิจดีกว่า จึงมีหลายประเทศเริ่มนำ “ระบบ

ค่าปรับรายวัน (Day Fine System)” มาใช้ ระบบค่าปรับรายวัน (Day Fine System) คือ ระบบการกำหนดโทษปรับที่จะปรับจากผู้กระทำความผิด โดยจำนวนเงินปรับ แปรผันตรงกับความหนักเบาของโทษที่ผู้กระทำความผิดได้กระทำความผิด และแปรผันตรงกับรายได้หรือสถานะทางเศรษฐกิจของผู้กระทำความผิดในขณะที่ได้กระทำความผิด ซึ่งการกำหนดโทษปรับในระบบวันปรับสามารถกำหนดออกมาได้ดังต่อไปนี้

แผนภาพที่ 3 การกำหนดโทษปรับในระบบวันปรับ

$$\text{จำนวนค่าปรับ} = \text{จำนวนวันปรับ} \times \text{รายได้วันปรับ}$$

“จำนวนวันปรับ” หมายถึง จำนวนหน่วยการลงโทษ ซึ่งเป็นค่าตัวแทนของความหนักเบาในการลงโทษ ที่พิจารณาโดยการใช้ดุลยพินิจของผู้พิพากษา ซึ่งควรต้องสอดคล้องกับระดับความเสียหายที่เกิดขึ้นต่อตัวผู้เสียหาย ทั้งนี้ จะต้องมีการพิจารณาร่วมกับปัจจัยแวดล้อมอื่นๆ ด้วย (ดังเช่นการใช้ดุลยพินิจเพื่อกำหนดโทษในระบบปัจจุบัน) โดยศาลมีอำนาจในการกำหนดโทษเท่าที่อยู่ในกรอบที่กฎหมายกำหนดไว้ ซึ่งจะบัญญัติอัตราโทษปรับอย่างต่ำและอย่างสูงไว้เป็นจำนวนวันปรับแทนการบัญญัติไว้เป็นจำนวนเงินในบทบัญญัติของกฎหมาย

“รายได้วันปรับ” หมายถึง จำนวนเงินรายได้ประเมินต่อหนึ่งวันปรับของผู้กระทำความผิดในขณะที่ได้กระทำความผิด ซึ่งจะถูกนำไปคิดคำนวณปรับจำนวนค่าปรับที่ผู้กระทำความผิดจะต้องชำระ ซึ่งผู้พิพากษาจะไม่ได้เป็นผู้กำหนดจำนวนรายได้วันปรับโดยตรง แต่เป็นเจ้าพนักงานในกระบวนการยุติธรรมอื่น ๆ เป็นผู้กำหนดและประเมิน ทั้งนี้ ผู้พิพากษาอาจเข้ามามีบทบาทในการพิจารณาเหตุในการลดหย่อนรายได้วันปรับ ตามเอกสารหลักฐานและคำร้องขอที่ได้รับร้องขอจากผู้กระทำความผิดได้

การกำหนดโทษปรับแบบระบบวันปรับดังกล่าวข้างต้นนั้นเป็นการกำหนดโทษปรับแบบนำรายได้ต่อวันของผู้กระทำความผิดมาคำนวณกับจำนวนวันที่ได้บัญญัติไว้ในกฎหมายของแต่ละฐานความผิด เพื่อเป็นการลงโทษแก่ผู้กระทำความผิดที่มีฐานะแตกต่างกันไป อันมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ผู้กระทำความผิดเข็ดหลาบและไม่กล้ากระทำความผิดซ้ำอีก รวมถึงเป็นการให้ผู้กระทำความผิดสามารถกลับตัวกลับใจและสามารถใช้ชีวิตในสังคมได้อย่างปกติ อีกทั้งยังเป็นการลงโทษปรับที่มุ่งต่อตัวทรัพย์สินของผู้กระทำความผิดเป็นการเฉพาะ ซึ่งเป็นการบังคับใช้โทษปรับที่เป็นไปตามเจตนารมณ์อย่างแท้จริงนอกจากแนวคิดเกี่ยวกับการกำหนดโทษปรับแบบระบบค่าปรับ

รายวันดังกล่าวแล้ว แนวคิดเกี่ยวกับการผ่อนชำระค่าปรับภายหลังจากที่ศาลมีคำพิพากษาหรือคำสั่งลงโทษปรับจำเลยแล้วก็นับว่าเป็นแนวคิดที่มีความสำคัญและได้รับความสนใจ เนื่องจากแม้ว่าการกำหนดค่าปรับแบบระบบค่าปรับรายวันจะเป็นการมุ่งเอาต่อทรัพย์สินของผู้กระทำความผิดอันเป็นเจตนารมณ์ของโทษปรับ แต่หากผู้กระทำความผิดเป็นบุคคลที่เป็นเสาหลักของครอบครัวแล้ว และปรากฏเหตุการณ์หลังจากที่ศาลได้มีคำพิพากษาหรือคำสั่งลงโทษปรับจำเลยแล้ว พบว่าจำเลยที่ต้องโทษปรับนั้นมีฐานะทางเศรษฐกิจแย่ง หรือประสบปัญหาทางเศรษฐกิจ เช่น ตกงาน เกิดภาวะโรคระบาด Covid ด้วยเหตุนี้การชำระค่าปรับตามที่ศาลได้มีคำพิพากษาดังกล่าวอาจส่งผลกระทบต่อความเป็นอยู่ของคนในครอบครัวซึ่งมิได้เป็นผู้กระทำความผิดได้ อันนำมาสู่การก่ออาชญากรรมซ้ำหรือจำเลยหรือบุคคลในครอบครัวจำเลยอาจคิดฆ่าตัวตาย แนวคิดเกี่ยวกับการบัญญัติกฎหมายเพื่อให้ผู้กระทำความผิดสามารถผ่อนชำระค่าปรับภายหลังที่ศาลได้มีคำพิพากษาหรือคำสั่งลงโทษปรับจำเลยแล้ว จึงเป็นแนวคิดที่ได้รับความสนใจอยู่ในปัจจุบัน ซึ่งประเด็นดังกล่าวผู้วิจัยจะได้วิเคราะห์ต่อไปในข้อ 4.3

4.2 ปัญหาการบังคับยึดทรัพย์สินผู้กระทำความผิดเพื่อใช้แทนค่าปรับ

โทษปรับเป็นโทษที่มุ่งบังคับเอาจากผู้กระทำความผิดเป็นจำนวนเงิน โดยหลักเกณฑ์เกี่ยวกับโทษปรับนั้นประมวลกฎหมายอาญาได้กำหนดไว้ว่าผู้ใดต้องโทษปรับ ผู้นั้นจะต้องชำระเงินตามจำนวนที่กำหนดไว้ในคำพิพากษาต่อศาล⁶ หากผู้ใดต้องโทษปรับแล้วไม่ชำระค่าปรับภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ศาลพิพากษา ผู้นั้นต้องถูกยึดทรัพย์สินหรืออัยคสิทธิเรียกร้องในทรัพย์สินเพื่อใช้ค่าปรับหรือมิฉะนั้นจะต้องถูกกักขังแทนค่าปรับ⁷ ซึ่งจากบทบัญญัติของประมวลกฎหมายอาญาดังกล่าวแบ่งออกได้เป็น 2 กรณี กล่าวคือ

กรณีแรก ผู้กระทำความผิดคนใดต้องคำพิพากษาให้ชำระค่าปรับหากไม่ชำระค่าปรับภายในระยะที่กฎหมายกำหนดต้องถูกยึดทรัพย์สินหรืออัยคสิทธิเรียกร้องในทรัพย์สินเพื่อชำระหนี้ค่าปรับตามคำพิพากษาของศาล ซึ่งการบังคับคดีค่าปรับดังกล่าวให้นำประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาใช้บังคับโดยอนุโลม โดยให้เจ้าพนักงานศาลที่ได้รับแต่งตั้งและพนักงานอัยการเป็นผู้มีอำนาจหน้าที่ในการดำเนินการบังคับคดีและให้เจ้าพนักงานบังคับคดีมีอำนาจหน้าที่ยึดทรัพย์สินหรืออัยคสิทธิเรียกร้องในทรัพย์สินของผู้ต้องโทษปรับและขายทอดตลาดตามที่ได้รับแจ้งจากศาลหรือพนักงานอัยการ ทั้งนี้ มิให้หน่วยงานของรัฐเรียกค่าฤชาธรรมเนียมหรือค่าใช้จ่ายจากผู้ดำเนินการ

⁶ ประมวลกฎหมายอาญา. มาตรา 28.

⁷ ประมวลกฎหมายอาญา. มาตรา 29 วรรคแรก.

บังคับคดี การตรวจสอบหาทรัพย์สินของผู้ต้องโทษปรับโดยพนักงานอัยการเพื่อการบังคับคดีตามโทษปรับให้ปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่กำหนดในข้อบังคับของอัยการสูงสุด⁸

กรณีที่สอง ผู้กระทำความผิดคนใดต้องคำพิพากษาให้ชำระค่าปรับหากไม่ชำระค่าปรับภายในระยะเวลาที่กฎหมายกำหนดจะต้องถูกกักขังแทนค่าปรับ ในการกักขังแทนค่าปรับให้ถืออัตราห้าร้อยบาทต่อหนึ่งวัน และไม่ว่าในกรณีความผิดกระทงเดียวหรือหลายกระทง ห้ามกักขังเกินกำหนดหนึ่งปี เว้นแต่ในกรณีที่ศาลพิพากษาให้ปรับตั้งแต่สองแสนบาทขึ้นไป ศาลจะสั่งให้กักขังแทนค่าปรับเป็นระยะเวลาเกินกว่าหนึ่งปีแต่ไม่เกินสองปีก็ได้ ในการคำนวณระยะเวลาให้นับวันเริ่มกักขังแทนค่าปรับรวมเข้าด้วยและให้นับเป็นหนึ่งวันเต็มโดยไม่ต้องคำนึงถึงจำนวนชั่วโมง ในกรณีที่ผู้ต้องโทษปรับถูกคุมขังก่อนศาลพิพากษา ให้หักจำนวนวันที่ถูกคุมขังนั้นออกจากจำนวนเงินค่าปรับ โดยถืออัตราห้าร้อยบาทต่อหนึ่งวัน เว้นแต่ผู้ต้องหาต้องคำพิพากษาให้ลงโทษทั้งจำคุกและปรับ ในกรณีเช่นว่านี้ถ้าจะต้องหักจำนวนวันที่ถูกคุมขังออกจากเวลาจำคุกตามมาตรา ก็ให้หักออกเสียก่อนเหลือเท่าใดจึงให้หักออกจากเงินค่าปรับ และเมื่อผู้ต้องโทษปรับถูกกักขังแทนค่าปรับครบกำหนดแล้ว ให้ปล่อยตัวในวันถัดจากวันที่ครบกำหนด ถ้านำเงินค่าปรับมาชำระครบแล้ว ให้ปล่อยตัวไปทันที⁹

เมื่อพิจารณาถึงบทบัญญัติของประมวลกฎหมายอาญาดังกล่าว จะเห็นได้ว่า ในกรณีแรกเมื่อผู้กระทำความผิดต้องโทษปรับตามคำพิพากษาของศาลย่อมมีหน้าที่ชำระค่าปรับภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ศาลมีคำพิพากษา ซึ่งหากไม่ชำระต้องถูกยึดทรัพย์สินหรืออายัดสิทธิเรียกร้องในทรัพย์สินออกขายทอดตลาดเพื่อชำระค่าปรับ ซึ่งในกรณีดังกล่าวนี้เป็น การบังคับใช้กฎหมายให้เป็นไปตามเจตนารมณ์ กล่าวคือ การบังคับใช้โทษปรับเป็นการลงโทษผู้กระทำความผิดโดยการบังคับเอาจากผู้กระทำความผิดเป็นจำนวนเงิน โดยมีได้มีจุดมุ่งหมายต่อร่างกายหรือเสรีภาพของผู้กระทำความผิดดังเช่นโทษประหาร จำคุกหรือกักขัง แต่ตามกรณีที่สองนั้น เมื่อผู้กระทำความผิดต้องโทษปรับและไม่สามารถชำระค่าปรับได้ให้กักขังแทนค่าปรับโดยกำหนดให้ห้าร้อยบาทต่อหนึ่งวันนั้นเป็นการบังคับใช้บทบัญญัติของประมวลกฎหมายอาญาขัดต่อเจตนารมณ์ของการลงโทษปรับ กล่าวคือ เมื่อโทษปรับเป็นโทษที่มุ่งบังคับเอาจากผู้กระทำความผิดเป็นจำนวนเงิน หากมีการเปลี่ยนโทษดังกล่าวที่มุ่งต่อจำนวนเงินเป็นมุ่งต่อเสรีภาพของผู้กระทำความผิดย่อมถือได้ว่าเป็นการบังคับใช้กฎหมายที่ขัดต่อเจตนารมณ์ของการลงโทษปรับอย่างชัดเจน ซึ่งแม้ว่าตามกฎหมายแล้วหากผู้กระทำความผิดที่ ต้องโทษปรับตามคำพิพากษานำเงินค่าปรับมาชำระภายในสามสิบวันนับแต่ที่ศาลมีคำพิพากษาก็ย่อมไม่ถูกกักขังก็ตาม แต่เนื่องจาก การกำหนดอัตราโทษ

⁸ ประมวลกฎหมายอาญา. มาตรา 29/1.

⁹ ประมวลกฎหมายอาญา. มาตรา 30.

ปรับตามประมวลกฎหมายอาญาของประเทศไทยมีลักษณะตายตัว ซึ่งแม้ว่าบทบัญญัติของกฎหมายจะได้กำหนดให้ศาลสามารถใช้ดุลพินิจได้ภายในได้เงื่อนไขและจำนวนของค่าปรับ ตามที่กฎหมายกำหนด แต่สำหรับผู้กระทำความผิดบางรายที่มีฐานะยากจนแม้ศาลจะพิพากษาปรับในอัตราต่ำสุดตามที่กฎหมายกำหนด ผู้กระทำความผิดบางรายที่มีฐานะยากจนก็ไม่อาจชำระค่าปรับได้ ยิ่งไปกว่านั้นเมื่อวันที่ 20 มีนาคม 2560 มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ 26) พ.ศ. 2560 แก้ไขบทบัญญัติเกี่ยวกับอัตราโทษปรับในประมวลกฎหมายอาญาให้สอดคล้องกับสภาพการณ์ในปัจจุบัน ทำให้อัตราโทษปรับมีจำนวนเพิ่มสูงขึ้น ส่งผลให้ผู้กระทำความผิดหรือจำเลยที่ไม่สามารถชำระค่าปรับได้มีจำนวนเพิ่มขึ้น ทำให้ผู้กระทำความผิดที่ต้องโทษปรับตามคำพิพากษาและไม่มีความสามารถในการชำระค่าปรับภายในระยะเวลาที่กฎหมายกำหนดอาจต้องโทษกักขังซึ่งเป็นโทษที่มุ่งลงโทษต่อเสรีภาพของผู้กระทำความผิดแทนค่าปรับอันเป็นการขัดต่อเจตนารมณ์ของการลงโทษปรับที่มุ่งบังคับเอาแก่ผู้กระทำความผิดเป็นจำนวนเงิน อันเป็นผลกระทบจากการลงโทษปรับอย่างรุนแรงและหากผู้กระทำความผิดถูกกักขังแทนค่าปรับ ผู้ต้องโทษปรับต้องสูญเสียอิสรภาพ ครอบครัวได้รับความเดือดร้อน อีกทั้ง ในทางปฏิบัติหากจำเลยไม่ชำระค่าปรับในวันที่ศาลมีคำพิพากษา ศาลมักใช้วิธีกักขังจำเลยแทนค่าปรับทันทีโดยไม่ใช้วิธีการยึดทรัพย์เพื่อชำระค่าปรับ เนื่องจากมีขั้นตอนยุ่งยากและล่าช้าในการบังคับยึดทรัพย์ประกอปกกับโทษในคดีอาญาที่อยู่ในอำนาจ พิจารณาพิพากษาของศาลแขวงที่ศาลมีคำพิพากษาปรับจำเลยมีอัตราไม่สูงนัก จึงทำให้จำเลยต้องถูกกักขังจนครบจำนวนค่าปรับก่อนที่กระบวนการยึดทรัพย์ชำระค่าปรับจะเสร็จสิ้น เนื่องจากกระบวนการในการบังคับคดียึดทรัพย์สินหรืออายัดสิทธิเรียกร้องในทรัพย์สินของผู้กระทำความผิดที่ต้องโทษปรับตามคำพิพากษาตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งนั้นมีขั้นตอนที่ซับซ้อนและใช้ระยะเวลามากในการยึดทรัพย์สินหรืออายัดสิทธิเรียกร้องในทรัพย์สิน แต่อย่างไรก็ตาม ภายหลังจากมีการแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา โดยมาตรา 30/1 และมาตรา 30/2 ได้กำหนดให้จำเลยสามารถยื่นคำร้องต่อศาลเพื่อขอทำงานบริการสังคมหรือทำงานสาธารณประโยชน์แทนค่าปรับได้ แต่ก็ยังพบว่ามีข้อจำกัดในทางปฏิบัติและยังขัดต่อเจตนารมณ์ของการลงโทษปรับอยู่บางประการ กล่าวคือ บทบัญญัติเพิ่มเติมในประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 30/1 และมาตรา 30/2¹⁰ ว่าด้วยการทำงานบริการสังคมหรือสาธารณประโยชน์แทน

¹⁰ ประมวลกฎหมายอาญา. มาตรา 30/2 บัญญัติว่า “ถ้าภายหลังศาลมีคำสั่งอนุญาตตามมาตรา 30/1 แล้ว ความปรากฏแก่ศาลเองหรือความปรากฏตามคำแถลงของโจทก์หรือเจ้าพนักงานว่าผู้ต้องโทษปรับมีเงินพอชำระค่าปรับได้ในเวลาที่ยื่นคำร้องตามมาตรา 30/1 หรือฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามคำสั่งหรือเงื่อนไขที่ศาลกำหนด ศาลจะเพิกถอนคำสั่งอนุญาตดังกล่าวและปรับ หรือกักขังแทนค่าปรับ โดยให้หักจำนวนวันที่ทำงานมาแล้วออกจากจำนวนเงินค่าปรับก็ได้”

ค่าปรับและประการสำคัญการกักขังแทนค่าปรับนั้นเป็นการบังคับเอากับเสรีภาพของผู้กระทำความผิดจึงไม่สอดคล้องกับเจตนารมณ์ของการบังคับใช้โทษปรับที่มุ่งบังคับเอาจากผู้กระทำความผิดเป็นจำนวนเงินหรือมุ่งเอาต่อทรัพย์สินของผู้กระทำความผิด

ในระหว่างการทำงานบริการสังคมหรือทำงานสาธารณประโยชน์แทนค่าปรับหากผู้ต้องโทษปรับไม่ประสงค์จะทำงานดังกล่าวต่อไป อาจขอเปลี่ยนเป็นรับโทษปรับ หรือกักขังแทนค่าปรับก็ได้ ในกรณีนี้ให้ศาลมีคำสั่งอนุญาตตามคำร้อง โดยให้หักจำนวนวันที่ทำงานมาแล้วออกจากจำนวนเงินค่าปรับ”

ตารางที่ 1 ตารางสถิติการลงโทษของศาล ประจำปี 2564¹¹

ศาล		การลงโทษ	จำคุกเป็นปี - จำคุกตามกำหนดโทษ												จำคุกเป็นปี - จำคุกตามกำหนดโทษ			รวมจำคุก
			จำคุกเป็นปี						จำคุกตามกำหนดโทษ						จำคุกเป็นปี			
			จำคุก 1 ปี - จำคุก 2 ปี		จำคุก 2 ปี - จำคุก 4 ปี		จำคุก 4 ปี - จำคุก 8 ปี		จำคุก 8 ปีขึ้นไป		รวม		จำคุกเป็นปี		รวม			
จำคุก	จำคุก	จำคุก	จำคุก	จำคุก	จำคุก	จำคุก	จำคุก	จำคุก	จำคุก	จำคุก	จำคุก	จำคุก	จำคุก					
ศาลอุทธรณ์	จำคุก	ปรับเป็นจำคุก	4	3	12	2	4	-	-	-	20	3	25	1	-	1	24	
		จำคุกไม่เกิน 3 เดือน	44	16	273	56	136	36	9	3	471	113	584	10	1	13	597	
		จำคุกเกิน 3 เดือนแต่ไม่เกิน 1 ปี	120	22	345	62	214	32	13	1	704	147	851	20	3	23	874	
		จำคุกเกิน 1 ปีแต่ไม่เกิน 2 ปี	149	15	437	73	216	64	10	8	803	189	992	20	2	27	1019	
		จำคุกเกิน 2 ปีแต่ไม่เกิน 3 ปี	144	20	340	48	146	33	9	3	409	114	523	18	3	21	544	
		จำคุกเกิน 3 ปีแต่ไม่เกิน 5 ปี	103	13	283	49	127	22	6	-	481	86	567	6	0	13	580	
		จำคุกเกิน 5 ปีแต่ไม่เกิน 10 ปี	36	17	131	42	67	38	7	1	261	91	352	17	1	18	370	
		จำคุกเกิน 10 ปีขึ้นไป	37	16	79	50	47	26	6	-	169	92	261	13	4	18	280	
	จำคุกตลอดชีวิต	43	7	97	20	11	2	-	-	150	29	179	3	-	3	186		
	ปรับ	ปรับจำคุก	301	121	1,334	282	396	66	20	-	1,949	481	2,430	49	4	73	2,513	
		ปรับจำคุก	418	63	817	173	447	204	64	36	2,146	485	2,631	41	29	60	2,731	
		ปรับจำคุก	-	-	1	-	-	-	-	1	1	2	-	-	-	2	-	
		ปรับจำคุก	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
		ปรับจำคุก	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
		ปรับจำคุก	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
	ปรับ	12	2	9	1	11	3	-	-	32	4	36	-	1	1	37		
	ปรับ	-	-	1	-	4	1	-	-	3	1	4	-	-	-	4		
	ปรับ	3	2	1	-	2	-	-	-	4	2	6	-	-	-	6		
	ปรับจำคุก	ปรับจำคุก	110	44	506	143	284	43	23	4	1,133	254	1,387	10	2	14	1,403	
		ปรับจำคุก	243	20	326	69	144	40	23	7	716	121	837	34	1	35	872	
	ปรับจำคุก	ปรับจำคุก	3	-	2	-	2	-	2	1	8	1	10	-	-	-	10	
		ปรับจำคุก	387	31	684	212	399	141	41	12	2,141	484	2,625	57	40	61	2,737	
	ปรับ	237	34	349	254	308	201	44	47	976	341	1,317	181	15	194	1,734		
	รวม		3,234	534	5,916	1,373	3,361	994	341	144	12,896	3,271	16,167	1,871	111	1,182	17,349	

¹¹ สำนักแผนงานและงบประมาณ สำนักงานศาลยุติธรรม. (2565). *หนังสือรายงานสถิติคดีประจำปี พ.ศ. 2564*. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: <https://oppb.coj.go.th/content/category/detail/id/8/cid/2085/iid/300811>. [2565, 21 ธันวาคม]. หน้า 341-343.

ตารางที่ 1 ตารางสถิติการลงโทษของศาลประจำปี 2564 (ต่อ)

คดี	การลงโทษ	จำคุกหรือปรับ														รวม	
		จำคุกหรือปรับ												ปรับ			
		จำคุกไม่เกิน 1 ปี		จำคุก 1 ปี - ไม่เกิน 2 ปี		จำคุก 2 ปี - ไม่เกิน 3 ปี		จำคุก 3 ปี - ไม่เกิน 5 ปี		จำคุก 5 ปี - ไม่เกิน 10 ปี		จำคุกเกิน 10 ปีขึ้นไป		ปรับ			
		จำคุก	ปรับ	จำคุก	ปรับ	จำคุก	ปรับ	จำคุก	ปรับ	จำคุก	ปรับ	ปรับ	ปรับ				
กลุ่มศาลอาญาคดีทุจริต	ประหารชีวิต	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	จำคุก	จำคุกไม่เกิน 6 เดือน	-	-	1	-	5	6	1	1	7	7	14	-	-	-	-
		จำคุกเกิน 6 เดือน - ไม่เกิน 1 ปี	-	-	2	2	19	3	8	1	29	6	35	-	-	-	-
		จำคุกเกิน 1 ปี - ไม่เกิน 2 ปี	-	-	3	-	44	10	14	-	41	10	71	-	-	-	-
		จำคุกเกิน 2 ปี - ไม่เกิน 3 ปี	1	-	5	2	32	8	16	1	54	11	65	-	-	-	-
		จำคุกเกิน 3 ปี - ไม่เกิน 5 ปี	-	-	6	6	27	16	13	3	46	25	71	-	-	-	-
		จำคุกเกิน 5 ปี - ไม่เกิน 10 ปี	-	-	1	9	28	9	28	5	57	23	80	-	-	-	-
		จำคุกเกิน 10 ปีขึ้นไป	-	-	1	9	40	30	13	4	54	43	97	-	-	-	-
	จำคุกตลอดชีวิต	-	-	1	-	1	-	2	-	4	-	4	-	-	-	-	
	ปรับ	ปรับไม่เกิน 1 ปี	1	-	2	1	3	5	2	-	10	4	16	-	-	-	-
		ปรับเกิน 1 ปี	-	-	1	-	3	-	-	-	4	-	4	-	-	-	-
		ปรับหรือระงับโทษ	1	-	21	60	90	34	49	8	161	100	263	-	-	-	-
		ปรับหรือระงับโทษ	-	-	-	-	1	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-
		จำนวนการตัดสินหรือปรับโดยศาลอาญาคดีทุจริต	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
		จำคุกแทนค่าปรับ	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	กักขัง	-	-	-	-	7	2	-	-	7	2	9	-	-	-	-	-
	กักขัง ปรับ	-	-	-	-	1	1	1	1	2	2	4	-	-	-	-	-
	ใบสั่งปรับ	-	-	-	-	2	-	-	-	2	-	2	-	-	-	-	-
	ระงับการลงโทษ	คุมประพฤติ	1	-	11	7	65	13	12	2	87	22	109	-	-	-	-
		ไม่คุมประพฤติ	-	-	-	-	1	1	4	-	5	1	6	-	-	-	-
	ระงับการจำคุก	คุมประพฤติ	-	-	-	-	1	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-
		ไม่คุมประพฤติ	-	-	-	-	2	-	-	-	2	-	2	-	-	-	-
	อื่นๆ	-	-	1	-	4	5	1	-	6	5	11	-	-	-	-	-
รวม		4	-	36	78	379	163	164	26	602	265	867	-	-	-	-	

ตารางที่ 1 ตารางสถิติการลงโทษของศาลประจำปี 2564 (ต่อ)

3.17 จำนวนจำคุกในเรือนจำ จำนวนศาลปกครองในเรือนจำ จำนวนคดีอาญาในเรือนจำ จำนวนคดีแพ่งในเรือนจำ จำนวนคดีปกครองในเรือนจำ ประจำปี พ.ศ. 2564																		
ศาล	ประเภทโทษ		จำคุกในเรือนจำ จำนวนศาลปกครองในเรือนจำ											จำคุกในเรือนจำ			รวมทั้งหมด	
			จำคุกในเรือนจำ						จำคุกในเรือนจำ									
			จำคุกในเรือนจำ 1 ปี		จำคุกในเรือนจำ 2 ปี		จำคุกในเรือนจำ 3 ปี		จำคุกในเรือนจำ 4 ปี		จำคุกในเรือนจำ 5 ปี		จำคุกในเรือนจำ 6 ปี		รวม	รวม		รวม
ศาลอาญา	จำคุก	จำคุกในเรือนจำ	4	3	12	2	4	-	-	-	-	30	5	25	1	-	1	26
		จำคุกในเรือนจำ 6 เดือน	64	16	273	56	131	46	30	4	478	120	398	12	1	13	611	
		จำคุกในเรือนจำ 1 ปี	120	22	397	94	235	55	21	2	773	153	926	20	3	23	949	
		จำคุกในเรือนจำ 2 ปี	140	13	440	72	260	74	24	8	864	170	1,034	25	2	27	1,081	
		จำคุกในเรือนจำ 3 ปี	145	20	365	70	178	33	25	4	713	127	840	16	5	21	861	
		จำคุกในเรือนจำ 4 ปี	103	15	249	55	154	36	21	3	527	111	638	6	5	11	651	
		จำคุกในเรือนจำ 5 ปี	56	17	132	54	95	37	15	4	318	104	422	17	1	18	450	
		จำคุกในเรือนจำ 6 ปี	37	16	80	59	87	36	19	4	225	135	358	15	4	19	377	
	จำคุกตลอดชีวิต	42	7	98	20	12	2	2	-	134	29	163	5	-	5	168		
	ปรับ	ปรับจำคุก	300	121	1,034	283	399	95	22	-	1,939	487	2,426	69	4	73	2,529	
		ปรับจำคุก	618	40	818	175	632	204	64	56	2,132	495	2,627	61	29	90	2,737	
		ปรับจำคุก	1	-	32	40	90	54	49	9	162	103	265	-	-	-	265	
		ปรับจำคุก	-	-	-	-	1	-	-	-	1	-	1	-	-	-	1	
		ปรับจำคุก	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
		ปรับจำคุก	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
	ศาลปกครอง	ปรับ	12	2	9	1	18	3	-	-	39	8	47	-	1	1	48	
		ปรับ	-	-	1	-	3	2	1	1	7	3	10	-	-	-	10	
		ปรับ	3	2	1	-	4	-	-	-	8	2	10	-	-	-	10	
		ปรับจำคุก	ปรับจำคุก	311	64	317	130	357	76	37	8	1,222	278	1,500	12	2	14	1,514
			ปรับจำคุก	243	23	306	69	145	41	27	7	721	122	843	34	1	35	898
ปรับจำคุก		ปรับจำคุก	3	-	2	-	3	-	2	1	10	1	11	-	-	-	11	
		ปรับจำคุก	397	93	884	212	601	141	81	32	2,343	498	2,841	573	40	613	3,274	
ปรับ		257	54	330	154	512	206	63	47	864	543	1,349	181	13	194	1,745		
รวม		3,034	534	3,992	1,449	3,743	1,141	300	192	13,496	3,336	17,034	1,071	111	1,182	18,216		

จากตารางสถิติการลงโทษทางอาญาของศาลประจำปี พ.ศ.2564 ดังกล่าวข้างต้น จะเห็นได้ว่า แม้ว่าประมวลกฎหมายอาญามาตรา 30/1 และมาตรา 30/2 จะได้บัญญัติให้ผู้กระทำความผิดสามารถยื่นคำร้องขอต่อศาลเพื่อทำงานบริการสังคมหรือสาธารณประโยชน์ แต่ในทางปฏิบัติจากสถิติดังกล่าวก็ไม่ได้มีการที่ผู้ต้องโทษปรับตามคำพิพากษารายใดที่ได้ทำงานบริการสังคมหรือสาธารณประโยชน์อันเป็นมาตรการทางเลือกของกฎหมายแทนการกักขังหรือจำคุกแทนค่าปรับแต่อย่างใด

การเปลี่ยนโทษปรับเป็นกักขังหรือการนำมาตรการทางเลือกโดยนําการให้ผู้กระทำความผิดหรือจำเลยทำงานบริการสังคม หรือสาธารณประโยชน์ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 30/1 และมาตรา 30/2 แทนการชำระค่าปรับมาใช้กับผู้กระทำความผิดที่ต้องโทษปรับตามคำพิพากษาที่ไม่มีเงินชำระค่าปรับนั้นเป็นการลงโทษผู้กระทำความผิดโดยมุ่งต่อเสรีภาพของผู้กระทำความผิดมากกว่าการบังคับเอาจากผู้กระทำความผิดเป็นจำนวนเงินอันเป็นการบังคับใช้กฎหมายที่ไม่สอดคล้องกับเจตนารมณ์ของการลงโทษปรับที่มุ่งเอาจากจำนวนเงินของผู้กระทำความผิด ส่วนในกรณีของผู้กระทำความผิดที่ต้องโทษปรับตามคำพิพากษาแล้วไม่ชำระค่าปรับภายในสามสิบวันอันเป็นเหตุให้ต้องถูกยึดทรัพย์หรืออายัดสิทธิเรียกร้องในทรัพย์สินเพื่อขายทอดตลาดและนำเงินมาชำระค่าปรับนั้น แม้ว่าบทบัญญัติดังกล่าวจะได้มุ่งโดยตรงต่อทรัพย์สินของผู้กระทำความผิด แต่หากผู้กระทำความผิดเป็นเสาหลักที่ต้องหาเลี้ยงครอบครัวแล้วนั้น บทบัญญัติดังกล่าวย่อมส่งผลกระทบต่อคนในครอบครัวของผู้กระทำความผิดเสมือนต้องรับโทษทางอ้อมด้วย นอกจากนี้การยึดทรัพย์สินหรืออายัดสิทธิเรียกร้องในทรัพย์สินของผู้กระทำความผิดที่ต้องโทษปรับตามคำพิพากษาและไม่มีเงินชำระค่าปรับ ประมวลกฎหมายอาญาได้กำหนดให้น่วิธีพิจารณาความแ่งในส่วนของบังคับคดีมาใช้โดยอนุโลม โดยประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 29/1 กำหนดให้เจ้าพนักงานศาลที่ได้รับแต่งตั้งและพนักงานอัยการเป็นผู้มีอำนาจหน้าที่ในการดำเนินการบังคับคดีและให้เจ้าพนักงานบังคับคดีมีอำนาจหน้าที่ยึดทรัพย์สินหรืออายัดสิทธิเรียกร้องในทรัพย์สินของผู้ต้องโทษปรับและขายทอดตลาดตามที่ได้รับแจ้งจากศาลหรือพนักงานอัยการ ทั้งนี้ มิให้หน่วยงานของรัฐเรียกค่าฤชาธรรมเนียมหรือค่าใช้จ่ายจากผู้ดำเนินการบังคับคดีการตรวจสอบหาทรัพย์สินของผู้ต้องโทษปรับโดยพนักงานอัยการเพื่อการบังคับคดีให้ปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่กำหนดในข้อบังคับของอัยการสูงสุด ซึ่งบทบัญญัตินี้เป็นการเพิ่มภาระหน้าที่ให้แก่เจ้าหน้าที่ของรัฐ กล่าวคือ โทษปรับเป็นโทษที่กฎหมายและศาลนำมาใช้บังคับมากที่สุด และยังเป็นโทษที่นำไปใช้ควบคู่กับโทษจำคุกในความผิดทุกประเภท ทั้งนี้ เนื่องจากการลงโทษปรับเป็นวิธีการลงโทษที่สะดวกที่ภาครัฐเสียค่าใช้จ่ายน้อยที่สุด และไม่ส่งผลกระทบต่อเสรีภาพของผู้กระทำความผิด อีกทั้งไม่ก่อให้เกิดผลร้ายเหมือนการลงโทษจำคุกและกักขังผู้กระทำความผิดหรือจำเลยที่ต้องโทษปรับ

ตามคำพิพากษาจึงมีคดีความเป็นจำนวนมาก อีกทั้งเจ้าพนักงานศาลที่ได้รับแต่งตั้งและพนักงานอัยการตามที่กฎหมายกำหนดให้มีหน้าที่ในการดำเนินการยึดทรัพย์สินหรืออายัดสิทธิเรียกร้องในทรัพย์สินของจำเลยก็มีได้มีหน้าที่ตามกฎหมายเป็นการเฉพาะในการดำเนินการดังกล่าว โดยแม้ว่าประมวลกฎหมายอาญาจะได้บัญญัติไว้ในกรณีที่ผู้กระทำความผิดต้องโทษปรับตามคำพิพากษาและไม่มีความสามารถในการชำระค่าปรับภายในสามสิบวันต้องถูกยึดทรัพย์สินหรืออายัดสิทธิเรียกร้องในทรัพย์สินเพื่อนำออกขายทอดตลาดมาชำระหนี้ค่าปรับ แต่ในทางปฏิบัติศาลจะใช้วิธีการกักขังหรือจำคุกแทนการยึดทรัพย์สินหรืออายัดทรัพย์สินของผู้กระทำความผิดหรือจำเลย เนื่องจากการบังคับคดีดังกล่าวมีขั้นตอนที่ยุ่งยากและต้องใช้ระยะเวลา อีกทั้ง เจ้าพนักงานศาลที่ได้รับแต่งตั้งและพนักงานอัยการก็มีใช้เจ้าหน้าที่ของรัฐที่มีหน้าที่เฉพาะในการดำเนินการบังคับคดีแก่ทรัพย์สินของผู้กระทำความผิดเพื่อนำออกขายทอดตลาดมาชำระค่าปรับแต่อย่างใด นอกจากนี้ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 99 บัญญัติว่า “การยึดทรัพย์สินหรืออายัดสิทธิเรียกร้องในทรัพย์สินเพื่อใช้ค่าปรับหรือการกักขังแทนค่าปรับ ถ้ามิได้ทำภายในกำหนดห้าปีนับแต่วันที่ได้มีคำพิพากษาถึงที่สุด จะยึดทรัพย์สินอายัดสิทธิเรียกร้องในทรัพย์สิน หรือกักขังไม่ได้

ความในวรรคหนึ่งมิให้ใช้บังคับในกรณีการกักขังแทนค่าปรับซึ่งทำต่อเนื่องกับการลงโทษจำคุก”

ซึ่งจากกรณีบทบัญญัติตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 99 ดังกล่าว ย่อมมีปัญหาที่ต้องพิจารณาว่า หากเจ้าพนักงานศาลที่ได้รับแต่งตั้งและพนักงานอัยการต้องตรวจสอบหาทรัพย์สินของผู้กระทำความผิดหรือจำเลยเป็นระยะเวลาห้าปีตามที่ประมวลกฎหมายอาญากำหนด ก็ย่อมก่อให้เกิดภาระหน้าที่แก่เจ้าหน้าที่ของรัฐที่ได้มีหน้าที่ในการดำเนินการดังกล่าวโดยตรง ส่งผลให้การบังคับใช้บทบัญญัติของประมวลกฎหมายอาญา ในการยึดทรัพย์สินหรืออายัดสิทธิเรียกร้องในทรัพย์สินของผู้กระทำความผิดหรือจำเลยเพื่อนำออกขายทอดตลาดมาชำระค่าปรับยังไม่มีประสิทธิภาพอย่างเพียงพอ และยังไม่เป็นไปตามเจตนารมณ์ของการลงโทษปรับอย่างแท้จริง ซึ่งในประเด็นปัญหาดังกล่าวผู้วิจัยจะได้ทำการเสนอแนะในบทที่ 5 ต่อไป

4.3 ปัญหาการชำระค่าปรับภายหลังที่ศาลมีคำสั่งหรือคำพิพากษา

โทษปรับเป็นโทษทางอาญาประเภทหนึ่งทีถือว่เป็นโทษสถานเบาที่มีวัตถุประสงค์เพื่อนำมาใช้แก่ผู้กระทำความผิดเล็กน้อยที่ผลของการกระทำนั้นไม่สร้างความเสียหายให้กับสังคมมากนัก โดยมุ่งบังคับเอาจากผู้กระทำความผิดเป็นจำนวนเงินหรือมุ่งต่อทรัพย์สินของผู้กระทำความผิด โทษปรับเป็นโทษที่มีแนวคิดมาจากทฤษฎีการลงโทษเพื่อแก้ไขฟื้นฟู (Rehabilitative Theory) และทฤษฎีการลงโทษข่มขวัญและยับยั้ง (Deterrence Theory) ที่มีเจตนารมณ์เพื่อเป็นการฟื้นฟูแก้ไขตัวผู้กระทำความผิด ให้กลับตัวเป็นคนดี และมีให้กระทำความผิดซ้ำ รวมทั้งการพยายามทำให้ผู้กระทำความผิดสามารถกลับเข้าสู่สังคมของตนเอง สามารถใช้ชีวิตร่วมกับบุคคลอื่นๆ ในสังคมได้อย่างเป็นปกติสุข และการลงโทษปรับนั้นจะต้องมีความแน่นอน รวดเร็ว เสมอภาค และโทษที่เหมาะสม กล่าวคือ การลงโทษต้องมีความแน่นอนในการนำตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษ คือเมื่อมีการกระทำความผิดเกิดขึ้นแล้วจะต้องทำให้ผู้กระทำความผิดมีโอกาสหลุดรอดจากการถูกจับกุมลงโทษไปได้ยาก ซึ่งจะมีผลในการข่มขวัญและยับยั้งให้คนทั่วไปและผู้กระทำความผิดเกิดความเกรงกลัวไม่กล้าเสี่ยงกระทำความผิดขึ้นอีก เพราะทำผิดแล้วต้องถูกจับก็ไม่คุ้มค่า และการลงโทษจะต้องกระทำได้อย่างรวดเร็ว เมื่อมีการกระทำความผิดเกิดขึ้นแล้วจะต้องสามารถนำตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษได้อย่างรวดเร็วให้ “เห็นผลทันตา” จึงจะทำให้ผู้กระทำความผิดและคนทั่วไปเห็นเป็นตัวอย่่างว่เมื่อกระทำความผิดแล้วจะได้รับผลร้ายเช่นไร อีกทั้งการลงโทษต้องมีความเสมอภาค โดยผู้ที่กระทำความผิดจะต้องถูกลงโทษเท่าเทียมกันไม่มีการเลือกปฏิบัติ ซึ่งความเท่าเทียมดังกล่าวหมายความว่าถึง การที่ผู้กระทำความผิดได้กระทำความผิดในความผิดเดียวกันย่อมต้องได้รับโทษปรับเช่นกัน แต่การต้องโทษปรับนั้นย่อมแตกต่างกันตามแต่สถานะทางเศรษฐกิจและพฤติการณ์ ความรุนแรงของการกระทำที่ต่างออกไป และการลงโทษจะต้องมีบทลงโทษที่เหมาะสมและทัดเทียมกับความผิด หากบทลงโทษเบาเกินไปไม่ได้สัดส่วนกับการกระทำความผิด ก็จะทำให้ผู้กระทำความผิดและคนทั่วไป ไม่เกิดความเกรงกลัวและคุ้มค่าที่จะเสี่ยงกระทำความผิด แต่หากบทลงโทษหนักเกินไป ก็จะทำให้ผู้กระทำความผิดพยายามปกปิดการกระทำความผิดของตนเอง โทษจึงต้องมีความเหมาะสมและทัดเทียมกับการกระทำความผิด จึงจะมีผลในการข่มขวัญยับยั้งได้

โทษปรับเป็นโทษที่ศาลนำมาใช้บังคับมากที่สุด และยังเป็นโทษที่นำไปใช้กับโทษจำคุกในความผิดทุกประเภท ทั้งนี้ เนื่องจากการลงโทษปรับเป็นวิธีการลงโทษที่สะดวกภาครัฐเสียค่าใช้จ่ายน้อย และไม่ส่งผลกระทบต่อเสรีภาพของผู้กระทำความผิด อีกทั้งไม่ก่อให้เกิดผลร้ายเหมือนการลงโทษจำคุก และกักขัง เนื่องจากโทษจำคุกและกักขังนั้นส่งผลกระทบต่อเสรีภาพ ทำให้ผู้ต้องโทษถูกสังคมเกลียด

ซึ่งหรือถูกประณาม และมีประวัติอาชญากรรมว่าเคยต้องโทษมาก่อน แต่เนื่องจากโทษปรับตอบสนองต่อวัตถุประสงค์ของการลงโทษเพื่อการข่มขู่หรือยับยั้ง (Deterrence) เพียงประการเดียวโทษปรับจึงไม่อาจจะตอบสนองต่อวัตถุประสงค์ของการลงโทษได้¹² แต่ทั้งนี้ ในปัจจุบันประเทศไทยได้ใช้โทษปรับแบบตายตัว โดยกฎหมายได้บัญญัติเพียงอัตราโทษปรับสูงสุดแต่ไม่ได้กำหนดอัตราโทษปรับขั้นต่ำไว้ เช่น ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 334 บัญญัติว่า “ผู้ใดเอาทรัพย์สินของผู้อื่น หรือที่ผู้อื่นเป็นเจ้าของรวมอยู่ด้วยไปโดยทุจริต ผู้นั้นกระทำความผิดฐานลักทรัพย์ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามปี และปรับไม่เกินหกหมื่นบาท” ซึ่งตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 334 นั้น กฎหมายมิได้บัญญัติกำหนดอัตราค่าปรับขั้นต่ำไว้ ศาลสามารถกำหนดอัตราค่าปรับขั้นต่ำเพียงใดก็ได้แต่ต้องไม่เกินจำนวนเงินหกหมื่นบาท ซึ่งแม้ว่าการกำหนดโทษปรับของประเทศไทยจะเป็นการกำหนดแบบตายตัวที่กฎหมายกำหนดจำนวนไว้เพื่อให้ศาลสามารถใช้ดุลพินิจกำหนดอัตราโทษปรับตามฐานะทางเศรษฐกิจของผู้กระทำความผิดและตามแต่ความร้ายแรงแห่งพฤติการณ์ที่ผู้กระทำความผิดได้กระทำลง ซึ่งทำให้การบังคับใช้โทษปรับยังไม่เป็นไปตามเจตนารมณ์ เนื่องจากตามกฎหมายของประเทศไทยเกี่ยวกับโทษปรับได้มีการบัญญัติอัตราโทษปรับจำนวนเงินสูงสุดเอาไว้ทำให้เมื่อนำมาบังคับใช้โทษปรับแก่ผู้กระทำความผิดที่มีฐานะทางเศรษฐกิจดีย่อมไม่อาจทำให้เข็ดหลาบหรือสำนึกและการลงโทษปรับไม่อาจข่มขู่ผู้กระทำความผิดที่มีฐานะดีได้ดังเจตนารมณ์ของการลงโทษปรับ ผู้กระทำความผิดที่มีฐานะร่ำรวยย่อมไม่ได้รับผลกระทบจากโทษปรับเท่ากับผู้กระทำความผิดที่มีฐานะยากจน ซึ่งระบบการลงโทษปรับของประเทศไทยในปัจจุบันมิได้ทำให้การลงโทษเป็นไปโดยเท่าเทียม ในส่วนของผู้กระทำความผิดที่มีฐานะยากจนนั้น หากไม่มีเงินชำระค่าปรับก็จะถูกศาลบังคับให้ชำระค่าปรับ โดยวิธีการยึดทรัพย์สินมาชำระค่าปรับ หรือถูกกักขังแทนค่าปรับ หรือตามกฎหมายที่แก้ไขเพิ่มเติม มาตรา 30/1 และมาตรา 30/2 ที่ได้เพิ่มทางเลือกให้แก่ผู้กระทำความผิดในการทำงานบริการสังคมหรือสาธารณประโยชน์แทนค่าปรับ ซึ่งแม้ว่าการบังคับเอาหลักทรัพย์สินของผู้กระทำความผิดโดยการยึดทรัพย์สินหรืออายัดสิทธิเรียกร้องของผู้กระทำความผิดจะเป็นการมุ่งเอาทรัพย์สินของผู้กระทำความผิดโดยตรงอันเป็นไปตามเจตนารมณ์ของการลงโทษปรับ แต่การยึดทรัพย์สินดังกล่าวก็อาจทำให้ครอบครัวของผู้กระทำความผิดได้รับผลกระทบหรือความเดือดร้อนจากการบังคับโทษปรับได้หากผู้กระทำความผิดที่ต้องโทษปรับตาม

¹² ปิยวรรณ พันธวงศ์. (2565). *ปัญหากฎหมายเกี่ยวกับการทำงานบริการสังคมหรือสาธารณประโยชน์แทนค่าปรับของประเทศไทย*. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: http://www.lawgrad.ru.ac.th/AbstractsFile/6124012633/16159551013cc55138612055259956e446d5f917a2_abstract.pdf. [2565, 21 ธันวาคม]. หน้า 1-2.

คำพิพากษาของศาลเป็นเสาหลักหรือเป็นหัวหน้าครอบครัวที่มีหน้าที่ในการดูแลคนในครอบครัว ส่วนกรณีมาตรการทางเลือกโดยการกักขังแทนค่าปรับ หรือการให้ผู้กระทำความผิดทำงานบริการสังคมหรือสาธารณประโยชน์แทนค่าปรับตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 29 มาตรา 29/1 มาตรา 30 มาตรา 30/1 และมาตรา 30/2 นั้นก็เป็นการบังคับใช้กฎหมายที่ขัดต่อเจตนารมณ์ของการลงโทษปรับที่มุ่งบังคับเอาจากผู้กระทำความผิดเป็นจำนวนเงินหรือมุ่งเอาต่อทรัพย์สินของผู้กระทำความผิด เนื่องจากมาตรการทางเลือกโดยการกักขังแทนค่าปรับ หรือการให้ผู้กระทำความผิดทำงานบริการสังคมหรือสาธารณประโยชน์แทนค่าปรับดังกล่าวนั้นเป็นการมุ่งลงโทษเอาต่อเสรีภาพของผู้กระทำความผิด

แนวคิดเกี่ยวกับระบบค่าปรับรายวัน (Day Fine System) จึงเป็นอีกแนวคิดที่ได้รับความสนใจที่จะนำมาใช้เพื่อแก้ปัญหาความไม่เสมอภาคของการลงโทษปรับ เนื่องจากการลงโทษปรับแบบระบบวันปรับนั้นเป็นการนำรายได้รายวันของผู้กระทำความผิดมาคูณด้วยจำนวนวันที่ถูกกำหนดไว้เป็นอัตราโทษตามกฎหมายสำหรับการกระทำความผิดนั้น เพื่อให้ผลของการลงโทษปรับนั้นสามารถนำมาใช้กับผู้กระทำความผิดทั้งที่มีฐานะร่ำรวยหรือยากจนได้อย่างเสมอภาคและสอดคล้องกับเจตนารมณ์ของการลงโทษปรับ

นอกจากนี้ เมื่อพิจารณาถึงกฎหมายของประเทศสวีเดนเกี่ยวกับการลงโทษปรับนั้น การที่ผู้ต้องโทษหรือจำเลยไม่สามารถชำระค่าปรับได้และต้องโทษจำคุกแทนค่าปรับนั้นพนักงานอัยการต้องพิสูจน์ให้ศาลเห็นชัดว่า จำเลยมีพฤติกรรมหลักเลียงไม่ยอมชำระค่าปรับทั้งที่ชำระได้ หรือแม้จำเลยไม่มีเงินชำระค่าปรับแต่ก็ได้กระทำความผิดซ้ำหากไม่ลงโทษเสียและจะทำให้เสื่อมความยุติธรรมอย่างรุนแรง นอกจากนี้ ศาลยังมีอำนาจการบังคับค่าปรับได้ชั่วคราว หากเห็นว่า การบังคับค่าปรับต่อไปมีแนวโน้มจะเสียเปล่าหรือไม่คุ้มกับเงินค่าปรับที่ยังค้างชำระ และยังสามารถเลิกการบังคับค่าปรับได้ เมื่อเห็นว่า การบังคับค่าปรับต่อไปจะก่อให้เกิดความเดือดร้อนอย่างยิ่งยวดแก่จำเลยหรือบุคคลที่จำเลยต้องอุปการะเลี้ยงดูได้อีกด้วย แต่ในส่วนของกฎหมายเกี่ยวกับการชำระค่าปรับของประเทศสหรัฐอเมริกา นั้น แนวคำพิพากษาของประเทศสหรัฐอเมริกา นั้นได้วางบรรทัดฐานว่า จำเลยหรือผู้ต้องโทษเองสามารถร้องขอต่อศาลเพื่อขอผ่อนชำระค่าปรับได้ในกรณี ที่จำเลยหรือผู้ต้องโทษไม่สามารถชำระค่าปรับได้ในคราวเดียว

อย่างไรก็ตามแม้ระบบค่าปรับรายวันดังกล่าวจะได้พัฒนามาจากการลงโทษผู้กระทำความผิดที่มีฐานะทางเศรษฐกิจที่แตกต่างกัน เพื่อลดความเหลื่อมล้ำในการลงโทษปรับแก่ผู้กระทำความผิดที่มีฐานะแตกต่างกันและเพื่อผลดูไว้ซึ่งความยุติธรรมของการบังคับใช้กฎหมายให้เป็นไปตามเจตนารมณ์

การลงโทษปรับ แต่ระบบดังกล่าวยังไม่สามารถแก้ปัญหาได้ครอบคลุมในกรณีที่ผู้กระทำความผิดเป็นบุคคลที่เป็นเสาหลักของครอบครัวแล้ว และปรากฏเหตุการณ์หลังจากที่ศาลได้มีคำพิพากษาหรือคำสั่งลงโทษปรับจำเลยแล้ว พบว่าจำเลยที่ต้องโทษปรับนั้นมีฐานะทางเศรษฐกิจแย่งลง หรือประสบปัญหาทางเศรษฐกิจ เช่น ตกงาน เกิดภาวะโรคระบาดโคโรนาไวรัส-19 หรือโควิด -19 เป็นต้น ด้วยเหตุนี้การชำระค่าปรับตามที่ศาลได้มีคำพิพากษาดังกล่าวอาจส่งผลกระทบต่อความเป็นอยู่ของคนในครอบครัว ซึ่งมีได้เป็นผู้กระทำความผิดได้ อันนำมาสู่การก่ออาชญากรรมซ้ำหรือจำเลยหรือบุคคลในครอบครัว จำเลยอาจคิดฆ่าตัวตาย แนวคิดเกี่ยวกับการบัญญัติกฎหมายเพื่อให้ผู้กระทำความผิดสามารถผ่อนชำระค่าปรับภายหลังที่ศาลได้มีคำพิพากษาหรือคำสั่งลงโทษปรับจำเลย หรือหากศาลเห็นว่าหากกรณีมีเหตุอันสมควร ศาลจะพิจารณาสั่งให้งดการบังคับโทษปรับ หรือยุติการบังคับโทษปรับก็ได้ เมื่อพิจารณาแล้วว่าจำเลยได้รับโทษที่สาสมพอสมควรแล้ว จึงเป็นแนวคิดที่อาจแก้ปัญหาในการลงโทษปรับแก่จำเลยและรวมถึงบุคคลในครอบครัวของจำเลยที่ได้รับผลกระทบจากการที่จำเลยต้องโทษปรับ

ในส่วนกรณีที่ศาลพิจารณาภายหลังมีคำพิพากษาหรือคำสั่งลงโทษปรับแก่จำเลยยังพบปัญหาเกี่ยวกับวิธีการชำระค่าปรับตามคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลที่ทำให้การบังคับโทษปรับไม่มีประสิทธิภาพ กล่าวคือ ภายหลังที่ศาลได้มีคำพิพากษาหรือคำสั่งให้จำเลยชำระค่าปรับไม่ว่าจะในคราวเดียวโดยกำหนดวันที่ต้องชำระค่าปรับ หรือในกรณีที่จำเลยได้รับการผ่อนชำระค่าปรับ ซึ่งกฎหมายของทั้งสหรัฐอเมริกา และประเทศสวีเดนต่างก็มีการกำหนดให้ชำระค่าปรับด้วยบัตรเครดิต เงินสด หรือเช็ค แก่ศาลซึ่งได้มีการพิจารณาคดี แต่เนื่องจากในปัจจุบันผู้กระทำความผิดมีการออกไปประกอบอาชีพที่หลากหลาย บางอาชีพต้องออกไปทำงานในที่ห่างไกลจากภูมิลำเนา หรือบางกรณีผู้กระทำความผิดก็ไม่ได้มีภูมิลำเนาอยู่ในเขตศาลที่มีคำพิพากษาหรือคำสั่งลงโทษปรับ หรือบางกรณีผู้กระทำความผิดอาจมีเหตุอื่นๆ ที่ไม่อาจชำระค่าปรับได้ตามที่ศาลกำหนด เช่น ความไม่สะดวกในการเดินทาง การถูกเลิกจ้าง การว่างงาน สถานการณ์โรคระบาดดังเช่นในปัจจุบันได้แก่โรคระบาดโคโรนาไวรัส-19 หรือโควิด -19 ด้วยเหตุดังกล่าวอาจส่งให้ไม่สามารถชำระค่าปรับตามคำพิพากษาหรือคำสั่งศาล อันเป็นสาเหตุให้การบังคับโทษปรับไม่มีประสิทธิภาพ จึงเห็นควรที่จะพัฒนาระบบวิธีการชำระค่าปรับตามคำพิพากษาหรือคำสั่งศาลโดยนำเทคโนโลยีการชำระค่าปรับหรือการชำระค่าปรับด้วยระบบออนไลน์มาใช้ เพื่อให้การบังคับโทษปรับเกิดประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น และเป็นประโยชน์ต่อกระบวนการยุติธรรม ภาครัฐ และผู้ต้องโทษปรับ

ในปัจจุบันประเทศไทยได้มีแนวคิดเกี่ยวกับการผ่อนชำระค่าปรับสำหรับผู้กระทำความผิดที่ต้องโทษปรับตามคำพิพากษา เพื่อเป็นการทำให้การบังคับใช้โทษปรับที่มีวัตถุประสงค์บังคับเอาจาก

ผู้กระทำความผิดเป็นจำนวนเงินมีประสิทธิภาพและเป็นไปตามเจตนารมณ์ของกฎหมายมากยิ่งขึ้น และเพื่อให้มีความสอดคล้องกับกรณีในปัจจุบันประมวลกฎหมายอาญาของประเทศไทยได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติของกฎหมาย โดยการเพิ่มจำนวนเงินค่าปรับทางอาญาให้มีจำนวนมากขึ้นเพื่อให้มีความสอดคล้องกับสภาพการณ์เศรษฐกิจที่เปลี่ยนแปลงไป อันเนื่องมาจากโทษปรับตามประมวลกฎหมายอาญาเดิมก่อนมีการแก้ไขนั้นเป็นกฎหมายที่ใช้มานานจำนวนเงินค่าปรับจึงไม่สอดคล้องกับสภาพสังคมและเศรษฐกิจในปัจจุบัน ซึ่งเมื่อกฎหมายอาญาได้มีการแก้ไขโดยเพิ่มจำนวนเงินค่าปรับให้สูงขึ้นย่อมส่งผลกระทบต่อผู้กระทำความผิดที่มีฐานะยากจนทำให้ไม่สามารถชำระค่าปรับได้ แนวคิดเกี่ยวกับการผ่อนชำระค่าปรับจึงเป็นแนวคิดหนึ่งที่มีความสำคัญในการแก้ปัญหาดังกล่าวได้ดีกว่าการยึดทรัพย์สินหรืออายัดสิทธิเรียกร้องในทรัพย์สินของผู้กระทำความผิดออกขายทอดตลาดเพื่อนำเงินมาชำระค่าปรับ หรือการกักขังหรือการบริการสังคมหรือสาธารณประโยชน์ที่มุ่งลงโทษต่อเสรีภาพอันเป็นการขัดต่อเจตนารมณ์ของการลงโทษปรับ กล่าวคือ การกำหนดมาตรการให้แก่ผู้กระทำความผิด หรือจำเลยที่ต้องโทษปรับตามคำพิพากษาของศาลได้ผ่อนชำระค่าปรับได้ย่อมเป็นการที่กฎหมายบังคับเอาจากผู้กระทำความผิดเป็นจำนวนเงิน โดยตรงที่ไม่สร้างภาระอันอาจเกิดผลกระทบต่อบุคคลในครอบครัวของจำเลย อีกทั้งมาตรการดังกล่าวยังไม่ขัดต่อเจตนารมณ์ของการลงโทษปรับอีกด้วย เพราะได้เป็นการเปิดโอกาสให้ผู้กระทำความผิดได้มีระยะเวลาในการหาเงินเพื่อผ่อนชำระค่าปรับตามคำพิพากษา แต่แนวคิดดังกล่าวยังไม่สามารถกระทำได้นี้เนื่องจาก ในปัจจุบันประเทศไทยยังไม่มีกฎหมายฉบับใดที่บัญญัติขึ้นเพื่อรองรับการผ่อนชำระค่าปรับทางอาญาตามคำพิพากษาในกรณี ที่ศาลพิพากษาจำคุกไม่เกินสามปีและปรับแต่อย่างใด แต่ทั้งนี้ จากความสำคัญของแนวคิดดังกล่าว สำนักงานศาลยุติธรรมของประเทศไทยได้วางแนวทางเกี่ยวกับการผ่อนชำระค่าปรับในคดีอาญาไว้ว่าในปัจจุบันการบังคับคดีผู้ประกันถือว่ามิมีบทบาทสำคัญต่อภารกิจของสำนักงานศาลยุติธรรมเป็นอย่างมาก ซึ่งการบังคับคดีผู้ประกันในคดีอาญานั้น ศาลจะต้องเรียกเก็บค่าปรับจากผู้ประกันที่ผิดสัญญา มีทั้งการชำระเป็นเงินสด อายัดทรัพย์สินเพื่อนำไปขายทอดตลาด รวมทั้งการยื่นคำร้องขอผ่อนชำระค่าปรับของผู้ประกันที่ผิดสัญญาต่อศาล ปัจจุบันการรับผ่อนชำระค่าปรับของศาลชั้นต้นทั่วประเทศมีช่องทางการชำระอยู่ 3 ช่องทาง คือ ชำระด้วยเงินสด บัตรเครดิต ตามกำหนดนัดหมายโดยผู้ประกันจะต้องเดินทางมายังศาลด้วยตัวเอง หรือส่งเลขเชิษฐ์เช็คผ่านช่องทางไปรษณีย์ ซึ่งวิธีการชำระค่าปรับในปัจจุบันส่งผลให้ประสบปัญหาของความล่าช้าในการผ่อนชำระ ไม่สะดวกต่อตัวผู้ประกันเองในการเดินทางมายังศาล ซึ่งอาจมีภูมิลาเนาถิ่นที่อยู่อาศัยที่ห่างไกลจากศาล ส่งผลให้ผิคนัดการผ่อนชำระค่าปรับในที่สุด ด้วยเหตุนี้ การปรับปรุงเพื่อพัฒนาระบบการผ่อนชำระค่าปรับ ผู้ประกันจึงถือเป็นเรื่องสำคัญยิ่งต่อสภาพ สังคม

และเทคโนโลยีในปัจจุบัน ดังนั้นเพื่อลดขั้นตอนการดำเนินงาน เกิดความสะดวก รวดเร็ว และช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการบังคับคดีผู้ประกันให้ดียิ่งขึ้น ตอบสนองนโยบายรัฐบาลในการขับเคลื่อนประเทศตาม Road map Thailand 4.0 สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติระยะ 20 ปี และแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 รวมถึงแผน ยุทธศาสตร์สำนักงานศาลยุติธรรม พ.ศ.2561 – 2564 ยุทธศาสตร์ I (Innovation) พัฒนานวัตกรรม การอำนวยความสะดวกของศาลยุติธรรม และตอบสนองต่อนโยบายของท่านประธานศาลฎีกา ข้อ 3 เพิ่มการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการบริหารจัดการคดีและเพื่อให้เข้าถึงกระบวนการยุติธรรมรวดเร็วขึ้น ง่ายขึ้น และเสียค่าใช้จ่ายน้อยลง

แนวคิดเกี่ยวกับการทำโครงการพัฒนาระบบการฟ้องชำระค่าปรับผู้ประกันในคดีอาญา สำหรับงานบังคับคดีผู้ประกันผ่านเครือข่ายธนาคาร ระบบอิเล็กทรอนิกส์ และอินเทอร์เน็ตแบบกึ่งจริง เป็นแนวคิดที่เป็นการอำนวยความสะดวกให้แก่ประชาชน ประหยัดเวลาและลดภาระค่าใช้จ่ายของประชาชนในการเดินทางเข้ามาติดต่อราชการยังศาล ซึ่งจะทำให้การชำระค่าปรับของผู้ประกันเกิดความสะดวก รวดเร็ว ง่ายต่อการปฏิบัติงานของ เจ้าหน้าที่ที่มีระบบฐานข้อมูล (Data base) ที่ชัดเจนและง่ายต่อการค้นหา ลดปริมาณการใช้ทรัพยากร ตอบสนองต่อสภาพสังคมในปัจจุบัน ก้าวทันต่อยุคสมัยและวิถีชีวิตที่เปลี่ยนแปลงไปสู่สังคมดิจิทัล สร้างความเชื่อมั่นให้กับประชาชนในการบริหารจัดการภาครัฐที่ทันสมัย ภายใต้อัตลักษณ์ของการพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐ (Public Sector Management Quality Award) PMQA ส่งผลให้มิติในภาพรวมของการบังคับคดีผู้ประกันและกระบวนการยุติธรรม เกิดประสิทธิภาพ (efficiency) และประสิทธิผล (effectiveness) มากยิ่งขึ้น รวมทั้งเกิดความคุ้มค่าในเชิงภารกิจและผลสัมฤทธิ์ต่อเป้าหมายของระบบงานบังคับคดีผู้ประกันในที่สุด อีกทั้งยังสามารถนำไปต่อยอดเพื่อพัฒนาระบบการชำระค่าปรับอื่น ๆ ของสำนักงานศาลยุติธรรมได้อีกด้วย นอกจากนี้ ข้อสำคัญที่ควรพิจารณาในการจัดเก็บค่าปรับ คือ หากกำหนดระยะเวลาที่สมเหตุสมผลในการจ่ายค่าปรับ กล่าวคือ ต้องพิจารณาถึงความร้ายแรงของการกระทำความผิดและความสามารถในการชำระค่าปรับของผู้กระทำความผิด เช่น การให้ผ่อนชำระค่าปรับจะทำให้ผู้กระทำความผิดรู้สึกถึงการลงโทษที่น้อยกว่าการชำระค่าปรับทั้งหมดทันที ในขณะที่เดียวกัน สำหรับผู้กระทำความผิดที่มีฐานะยากจน หากศาลกำหนดให้ต้องชำระโทษปรับทั้งหมดในครั้งเดียวทันที ก็อาจก่อให้เกิดความเดือดร้อน การเตรียมการด้านโครงสร้างพื้นฐานในการบังคับใช้ค่าปรับจึงเป็นเรื่องที่จำเป็นอย่างยิ่ง กล่าวคือ หน่วยงานที่รับผิดชอบจะต้องมีบุคลากรซึ่งทำหน้าที่จัดเก็บค่าปรับอย่างเพียงพอ และต้องมีระบบ

ข้อมูลที่เชื่อถือได้ เพื่อให้เจ้าหน้าที่ทราบได้ว่าผู้กระทำความผิดพำนักอยู่ที่ใดและได้ชำระค่าปรับหมดสิ้นแล้วหรือยัง¹³

จากแนวคิดเกี่ยวกับการผ่อนชำระค่าปรับและวิธีชำระค่าปรับในคดีอาญาของผู้ประกันดังกล่าว แม้ว่าแนวคิดดังกล่าวจะมีได้เป็นแนวคิดที่เกี่ยวกับการกำหนดให้ผู้กระทำความผิดหรือจำเลยผ่อนชำระค่าปรับโดยตรง แต่แนวคิดดังกล่าวก็เป็นแนวคิดเริ่มต้นเกี่ยวกับการผ่อนชำระค่าปรับในคดีอาญาที่สามารถนำมาประยุกต์ใช้ได้กับกรณีของผู้กระทำความผิดหรือจำเลยที่ต้องโทษปรับตามคำพิพากษาของศาล ซึ่งหากมีการบัญญัติประมวลกฎหมายอาญาเพิ่มเติมโดยนำหลักการผ่อนชำระค่าปรับด้วยระบบเทคโนโลยีหรือออนไลน์ในคดีอาญามายกปรับใช้ย่อมทำให้การบังคับใช้โทษปรับเป็นไปตามเจตนารมณ์อย่างแท้จริง ประกอบทั้งทำให้การบังคับโทษปรับเกิดประสิทธิภาพ ส่งผลดีต่อทั้งกระบวนการยุติธรรม ภาครัฐ และผู้ต้องโทษปรับ

---

¹³ สมเกียรติ ตั้งกิจวานิชย์, ทรงพล สงวนจิต, อิศร์กุล อุณหเกตุ, ชราธร รัตนนฤมิตร, สุนทร ดันมันทอง, ปวีศร เลิศธรรมเทวี. (2554). *นิติศาสตร์ของระบบยุติธรรมทางอาญาของไทย*. โครงการการวิเคราะห์กฎหมายและกระบวนการยุติธรรมทางอาญาด้วยเศรษฐศาสตร์ สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.). หน้า 89-90.